

Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2027-2028 taloussuunnitelma

Khall 04.11.2025
150/02.02.00/2025

Julkinen

Valmistelija kunnanjohtaja Pasi Ahoniemi, p. 044 7500 001.

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnanvaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma, joka laaditaan kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Hallintosäännön 64 §:n mukaan kunnanhallitus päättää talousarvioesityksestä ja kunnanvaltuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat palvelualuekohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet seuraavan kolmen vuoden ajalle.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Paltamon kunnan talousarviota vuodelle 2026 laaditaan haastavassa taloustilanteessa, jossa tavoitteena on turvata palvelut, edistää kestävä kasvua ja varmistaa kunnan elinvoima. Kunta jatkaa strategiansa mukaisesti panostuksia sujuvaan arkeen, kestäväan kasvuun ja kuntalaisten hyvinvointiin.

Tulevien vuosien suunnitteluun vaikuttavat useat epävarmuustekijät. Suurimmat huolet liittyvät valtionosuuksiin, verokertymän kehitykseen ja työllisyyden hoidosta aiheutuviin kustannuksiin.

Vuosi 2026 tuo kunnille uusia ja laajenevia tehtäviä. Hankintalain uudistus edellyttää kunnissa aiempaa strategisempaa ja vastuullisempaa otetta hankintojen suunnitteluun ja toteutukseen. Oppimisen tuen uudistus kasvattaa kuntien vastuuta koulutuksen järjestämisessä, erityisesti varhaisen tuen, oppimisen yhdenvertaisuuden ja osaamisen jatkuvan kehittämisen näkökulmista. Näiden muutosten toimeenpano vaatii resursseja,

henkilöstön osaamisen vahvistamista ja yhteistyötä yli palvelualue- ja kuntarajojen.

Suurin yksittäinen huoli kohdistuu valtionosuuksiin.

Valtionosuusjärjestelmää uudistetaan parhaillaan, ja hallituksen on määrä antaa esitys uudistuksesta eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uusi järjestelmä saattaa tulla voimaan jo vuoden 2027 alusta. Paltamon kunnan kannalta uudistus voi pahimmillaan tarkoittaa kunnan rahoitus pohjan heikkenemistä sadoilla tuhansilla euroilla.

Kunnanvaltuusto hyväksyi kehittämisohjelman vuosille 2025 – 2026 kokouksessaan 10.12.2024 § 44. Kehittämisohjelmapäätös on luonteeltaan puitepäätös. Valtuusto ei siis sitovasti päättä yksittäisistä toimenpiteistä vaan hyväksyy toimenpidekokonaisuuden, jonka yksittäiset keinot päätetään hallintosäännön mukaisin toimivaltuuksin erikseen tai osana kunkin vuoden talousarviota. Kehittämisohjelma sisältää noin 0,58 miljoonaa euroa toimintakatetta pysyvästi vahvistavia toimenpiteitä, jotka toimeenpannaan vuosien 2025 - 2026 aikana.

PALVELUALUE (toimintakate, ulk + sis)	Raami TA 2026 (€)	TA 2026 (€) (30.10.2025 til.)	Ero (€) Raami vs. TA 2026	Ero (%) Raami vs. TA 2026
Keskusvaalilautakunta	-5 000	-1 172	3 828	-76,6 %
Tarkastuslautakunta	-20 000	-19 205	795	-4,0 %
Kunnanvaltuusto	-78 350	-78 164	186	-0,2 %
Kunnanhallitus	-267 000	-261 379	5 621	-2,1 %
Lupa- ja valvontalautakunta	-1 644	-1 653	-9	0,5 %
Elinvoima- ja elinympäristöpalvelut	-450 000	-528 875	-78 875	17,5 %
Hallinto- ja hyvinvointipalvelut	-1 400 000	-1 184 125	215 875	-15,4 %
Kasvatus- ja opetuspalvelut	-6 150 000	-6 016 141	133 859	-2,2 %
TOIMINTAKATE	-8 371 994	-8 090 714	281 280	-3,4 %
Verotulot	7 336 000	7 313 385	-22 615	-0,3 %
Valtionosuudet	2 621 057	2 398 065	-222 992	-8,5 %
Rahoitustuotot ja -kulut	20 000	-83 600	-103 600	-518,0 %
VUOSIKATE	1 605 063	1 537 136	-67 927	-4,2 %
Poistot, arvonalentumiset ja TP-siirrot	-1 550 000	-1 393 159	156 841	-10,1 %
Tilikauden yli-/alijäämä	55 063	143 977	88 914	161,5 %

Tässä vaiheessa talouarvioluonnos näyttää noin 144 000 euroa ylijäämää vuodelle 2026. Esitys ei sisällä esimerkiksi veronkorotuksia, vaan talouden tasapainoa on ensisijaisesti haettu menokehitykseen vaikuttamalla. Vuoden 2026 investoinnit ovat bruttomääräisesti noin 1,1 miljoonaa euroa. Investointitaso on taloussuunnittelukaudella keskimäärin 0,5 miljoonaa euroa per vuosi. Investointitaso edellyttää arvioimaan jatkuvasti uusia taloutta tasapainottavia toimenpiteitä, jotta kunnan lainakannan laskusuunta voidaan säilyttää. Suurimmat investoinnit liittyvät perusinfraan ylläpitämiseen ja rakentamiseen sekä hyvinvointia tukeviin investointeihin.

Tässä vaiheessa talousarvion valmistelutilanne on parempi kuin kunnanhallituksen asettama talousarvioraami. Elinvoima- ja elinympäristöpalveluiden raamiylitys johtuu toiselta palvelualueelta siirtyvän henkilöstön palkkakustannuksista. Verotulojen arvioidaan toteutuvan raamin mukaisesti. Valtionosuuksia laskee kotikuntakorvauksen arvon muutos. Sijoitustoiminnan tuottoja

arvioidaan kertyvän vähemmän kuin raamissa on ennustettu ja tämä laskee rahoitustuottojen ja -kulujen erotusta.

Uutta kuntastrategiaa vuosille 2026 – 2029 on valmisteltu yhtä aikaa talousarvion kanssa. Valmisteluun ovat osallistuneet päättäjien lisäksi kuntalaiset ja eri sidosryhmät. Kuntastrategia tuodaan päätöksentekoon yhtä aikaa talousarvion kanssa. Talousarvion strategiset tavoitteet on johdettu tulevasta kuntastrategiasta.

Kokouksessa esitellään talousarvion valmistelun tilanne palvelualueittain sekä ehdotus investoinneiksi taloussuunnitelmakautena 2026-2028.

Esittelijä

kunnanjohtaja Pasi Ahoniemi, p. 044 7500 001.

Kunnanjohtajan
päättöehdotus:

Kunnanhallitus merkitsee talousarvion valmistelutilanteen tässä vaiheessa tiedoksi ja edellyttää palvelualueilta kehittämisohjelman mukaisia toimenpiteitä sekä käyttötalouteen että investointitasoon. Kunnanhallitus jatkaa talousarvion käsittelyä seuraavissa kunnanhallituksen kokouksissa.

Kunnanhallitus:

Toimeenpano: ote, laajennettu johtoryhmä.
Muutoksenhakukielto (asia koskee valmistelua).